

Kā šobrīd klājas Somijas un Zviedrijas kokrūpniekiem un kā tas ietekmē mūs?

19.05.2026 | LMSP

Vispirms par Somiju. Pēc iepriekšējo gadu satricinājumiem Somijas meža un koksnes tirgus, kā arī kokrūpniecības nozare piedzīvo izteiktu noslāņošanos un nevienmērīgu stabilizāciju. Kamēr zāgmateriālu eksports uzrāda mērenas atkopšanās pazīmes, meža īpašnieki saskaras ar peļņas kritumu, kopumā tirgu ietekmē augstās loģistikas izmaksas, vājais pieprasījums būvniecībā un stingrāki vides normatīvi.

Koksnes iepirkumi un kokzāģētavu darbība Somijā

Šobrīd novērojams koksnes iepirkumu un ražošanas kritums. Gada sākumā rūpniecisko apaļkoku iepirkuma apjomi no privātajiem mežiem kritās par aptuveni 20% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. Zāgmateriālu ražošana gada sākumā saruka vājo tirgus apstākļu un nelabvēlīgo laika apstākļu dēļ. Pēc krituma ziemas mēnešos, zāģbaļķu cenas pavasarī atkal sāka kāpt. Vidējā egles zāģbaļķu cena “uz celma” pārsniedz 80 EUR/m³, bet priedes – ap 75 EUR/m³. Turpretī papīrmalkas cenas ir piedzīvojušas straujas izmaiņas un stabilizējušās zemākā līmenī.

Kopumā nozares rentabilitāte joprojām ir zema. Pēdējo 15 gadu laikā zāģbaļķu cenas Somijā ir kāpušas par gandrīz 80%, kamēr gatavās produkcijas – zāgmateriālu – cenas pieaugušas vien par aptuveni 40%, radot situāciju, ko dēvē par “izmaksu šķērēm”.

Somijas kokmateriālu eksports un imports

Eksportā ir redzams kāpums Eiropā un Tuvajos Austrumos. Somijas zāgmateriālu eksporta apjomi uzrāda visai mērenu 4% vērtības pieaugumu. Galvenais “dzinējspēks” tam ir piegāžu pieaugums uz Ēģipti, Lielbritāniju un Igauniju. Savukārt Āzijas tirgos ir kritums, un eksports uz Āziju gada sākumā

ir ievērojami bremzējies. Eksports uz Ķīnu sarucis par 48%, bet uz Japānu par 21%. To tieši ietekmē problēmas Tuvajos Austrumos un nepieciešamība mainīt loģistiku, kas palielina transportēšanas laiku un izmaksas.

Importā ir notikušas strukturālas izmaiņas. Pēc Krievijas koksnes importa pārtraukšanas, kas vēsturiski veidoja importa lielāko daļu, Somija ir spiesta balstīties vietējo resursu konsolidācijā un importa aktivizēšanā no Baltijas valstīm un Skandināvijas kaimiņiem. Iekšējā koksnes balance reģionā arī ir kļuvusi saspringta.

Kas varētu notikt turpmāk?

Pellervo Ekonomikas pētniecības institūts prognozē paredzamu pakāpenisku zāģmateriālu tirgus atkopšanos gada otrajā pusē, meža nozares kopējie apjomi vērtības izteiksmē saglabāsies visai mēreni vājā celulozes un papīra tirgus dēļ.

Jānorāda, ka būvniecības tirgus Eiropā joprojām nav pilnībā atguvies no augstajām procentu likmēm, patēriņa pieaugums Eiropā prognozēts vien 2,5% robežās, kas straujai izaugsmei ir par maz.

Ļoti jūtams ir vides regulējumu spiediens. Meža un kokrūpniecības nozari Somijā satrauc valdības ierosinājumi ierobežot mežizstrādi putnu ligzdošanas periodā, kas var juridiski "iesaldēt" mežizstrādes darbus uz vairākiem mēnešiem gadā un vēl vairāk saasināt koksnes pieejamību.

Nozares risinājumi un plāni

Somu mežsaimnieki nodarbojas ar ceļu infrastruktūras glābšanu. Šī pavasara šķīdoņa un kopumā nestabilās finansiālās situācijas dēļ uzņēmumi riskē, vedot koksni pa "izjukušiem" meža ceļiem, un pēc tam investē grants segumu atjaunošanā, lai nodrošinātu nepārtrauktu koksnes plūsmu uz rūpnīcām.

Nozares uzņēmumi aktīvi investē jau esošajās ražotnēs, piemēram, *Keitele* izvēlas modernizēt esošās kokzāģētavas, nevis būvēt jaunas, taupot kapitālu un optimizējot efektivitāti. Savukārt meža īpašumu jomā notiek konsolidācija. Investīciju fondi, piemēram, *United Bankers*, aktīvi izmanto Somijas sadrumstaloto meža īpašnieku struktūru un paaudžu maiņu, lai iepirktu un apvienotu savas meža platības, veidojot stabilākas un prognozējamākas koksnes piegāžu ķēdes. Šogad Somijas meža nozare īpaši aktīvi lobē, lai valdība ieviestu komerciālo dīzeļdegvielu transportam, samazinātu pieaugošās loģistikas izmaksas un saglabātu konkurētspēju globālajā tirgū.

Situācija Zviedrijā

Zviedrijas meža un koksnes tirgus situācija šobrīd atrodas dziļākas un ilgstošākas lejupslīdes fāzē nekā Somijā, lai gan patlaban vērojamas pirmās cenu korekcijas, kas signalizē par tirgus stabilizēšanās mēģinājumiem.

Zviedrijas tirgus tendencēm ir tieša un tūlītēja "vilņveida ietekme" uz Baltijas un Latvijas kokrūpniecības sektoru.

Tirgus un kokzāģētavu darbība

Zviedri uzskata, ka šobrīd uzticība tirgum ir vēsturiski zemākā. Mežsaimniecības nozares uzticības indekss Zviedrijā ir noslīdējis līdz zemākajam punktam kopš *Covid-19* pandēmijas. Nozari spiež iepriekšējo gadu augstās izejvielu izmaksas un vājais pieprasījums globālā līmenī. Pēc rekordaugstā līmeņa 2025. gadā, lielle valsts un privātie kokmateriālu tirgus spēlētāji, piemēram, *Sveaskog* un *Södra*, šī gada sākumā ir samazinājuši zāģbaļķu un malkas iepirkuma cenas, lai glābtu kokzāģētavu rentabilitāti. Piemēram, priedes zāģbaļķu cenas pirmajā ceturksnī sarukušas līdz aptuveni 91 EUR/m³. Egles zāģbaļķi, pateicoties konstrukciju materiālu pieprasījumam, saglabā augstāku vērtību – ap 113 EUR/m³. Atsevišķas kokzāģētavas, piemēram, Morā, un tehnoloģiskās rūpnīcas ir slēgtas vai apturējušas darbību.

Ārējā tirdzniecība Zviedrijā

Gada sākumā fiksēts eksporta apjumu kritums par aptuveni 15.8%, īpaši uz ASV (jauno tarifu draudu dēļ) un Japānu. Lielākie eksporta tirgi joprojām ir Lielbritānija un Norvēģija. Zviedrijas koksnes izstrādājumu imports gada sākumā sarucis par 16.8%. Tam pamatā ir vietējās ražošanas jaudu samazināšana (mazāka vajadzība pēc izejvielām). Gada griezumā lielākie importa partneri ir Norvēģija un Baltijas valstis.

Ko prognozē zviedri?

Zviedrijas Mežrūpniecības federācija brīdina par papildu 2 miljardu kronu slogu šogad, ko rada jaunās ES transporta un klimata regulas (ETS) reformas, dzelzceļa tarifu kāpums utt..

Lai risinātu radušos situāciju zviedru uzņēmumi fokusējas uz jaudas ierobežošanu un ražošanas pieskaņošanu reālajam pieprasījumam, piemēram, kur trūkst egles, tiek pārstrādāta priede. Investīcijas tiek novirzītas uz augstākas pievienotās vērtības produktiem, piemēram, CLT jeb krusteniski līmētās koksnes produktu ražošanu.

Zviedrijas un Somijas tirgus tendences un “spēles noteikumi” Baltijā

Tiešā veidā ir ietekme uz eksporta apjumu kritumu, “apaļkoksnes problēmu” un konkurenci trešajos tirgos. Zviedrija vēsturiski ir bijusi viena no lielākajām Latvijas koksnes un būvmateriālu pircējām. Zviedrijas importa sabrukums – gada sākumā imports no Latvijas uz Zviedriju kritās par aptuveni 60% – ir spēcīgs trieciens Latvijas eksportētājiem. Kamēr Zviedrijā būvniecības sektorā neatgriezīsies aktivitāte, Baltijas ražotājiem būs grūti realizēt produkciju par augstām cenām. Tā kā Zviedrijas un Igaunijas tirgos patlaban vērojama apzināta mežizstrādes apjumu samazināšana un cenu bremzēšanās, arī Latvijas tirgū ir jūtams spiediens samazināt zāģbaļķu iepirkuma cenas. Latvijas mežu īpašniekiem un apsaimniekotājiem jārēķinās

ar mērenākiem ieņēmumiem nekā iepriekšējā gadā. Tā kā Zviedrijas un Somijas eksports uz ASV un Āziju šobrīd saskaras ar tarifiem un loģistikas problēmām Sarkanajā jūrā, šie Ziemeļvalstu milži savu koksnes produkciju cenšas vairāk realizēt tepat Eiropā un Tuvajos Austrumos, kas Latvijas uzņēmumiem rada ārkārtīgi saspringtu konkurenci Eiropas tirgū – Ziemeļvalstu kokzāģētavas mērogu dēļ var piedāvāt zemākas cenas.

Vai Latvijai nākotnē būs priekšrocības?

Tā kā Igaunija vides mērķu dēļ šogad lēmusi par 10% samazināt mežizstrādi valsts mežos un Ziemeļvalstīs ir stingri ierobežojumi, ilgtermiņā Baltijas jūras reģionā veidojas koksnes resursu deficīts. Latvijas meža nozarei ir jānoturas pret spiedienu palielināt liegumu platības mežos. Latvijas kokzāģētavām, kas spēs pārdzīvot šo zemo cenu fāzi, 2026. gada nogalē un 2027. gadā būs labas pozīcijas, kad globālais pieprasījums sāks straujāk atgūties.